

Diplomski studij arheologije

Naziv kolegija: Istočni halštatski krug

Nositelj/izvođač: dr. sc. Hrvoje Potrebić, izv. prof.

ECTS:5

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar, 3. semestar diplomskog studija

Status kolegija: obvezatan

Oblik nastave: predavanje

Uvjeti za upis kolegija: nema

Ciljevi kolegija: Studenti stječu opći uvid u fenomen halštatske kulture kao temeljne manifestacije starijeg željeznog doba na prostoru središnje Europe i usvajaju temeljne kronološke i tipološke pojmove vezane uz ovo razdoblje. Na primjerima najznačajnijih kulturnih skupina i nalazišta usvajaju se pojedini teorijski koncepti neophodni za pravilnu interpretaciju sociološke strukture, te materijalne i duhovne kulture istočnog halštatskog kruga.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: Uvidom u kulturne manifestacije istočnog halštatskog kruga, kulturne pojave koje se tijekom željeznog doba javljaju na prostoru sjeverne Hrvatske stavljaju se u širi europski kontekst. Na taj način razvija se model za uspostavu referentnog odnosa između nadregionalnih kulturnih fenomena i pojava karakterističnih za naš prostor.

Sadržaj kolegija: Opće kulturne značajke istočnog halštatskog kruga kojem u jednom svom dijelu pripada i naša zemlja tijekom starijeg željeznog doba. Sustavni pregled pojedinih regionalnih i lokalno izdvojenih kultura ili zajednica koje uključuje istočni halštatski krug kao i specifičnih lokaliteta koji najbolje ilustriraju pojedine kulturne fenomene vezane uz navedeni prostor i razdoblje, posebno kulturu Martijanec – Kaptol koja je najbolji predstavnik istočnog halštatskog kruga u našoj zemlji.

Raspored rada po tjednima:

1. Zapadni i istočni halštatski krug (povijesni pregled nastanka pojma halštatske kulture, prostorna i sadržajna podjela na dva kulturna kruga te njihove osnovne karakteristike i razlike)
2. Kulturno-kronološka slika istočnog halštatskog kruga

(tradicionalni kronološki sustavi i prostorne odrednice kulturnih pojava vezanih uz istočni halštatski krug; recentna problematika uspostave lokalnih i nedregionalnih kronoloških okvira za proučavanje halštatske kulture)

3. Geneza starijeg željeznog doba na području istočnog halštatskog kruga

(tradicije kulture polja sa žarama, pontsko-kavkaski utjecaji)

4. Koruška grupa

5. Grupa Kalenderberg

6. Transdanubija i istočna Mađarska

7. Središnja i zapadna Slovenija

8. Dolenjska grupa

9. Budinjak

10. Grupa Martijanec - Kaptol

11. Kaptol

12. Pokopavanje u istočnom halštatskom krugu

13. Situlska umjetnost

14. Kraj (?) istočnog halštatskog kruga

Literatura:

A. Obvezatna:

E. Jerem (ur.), Die Osthallstattkultur, Archaeolingua 7, Budimpešta 1996.

C. F. E. Pare, Beiträge zum Übergang von der Bronze- zur Eisenzeit in Mitteleuropa, Teil I - Grundzüge der Chronologie im östlichen Mitteleuropa (11.-8. Jahrhundert v. Chr.), Jahrbuch RGZM 45, 1, 1998.

C. Metzner-Nebelsick, Der "Thrako-Kimerische" Formenkreis aus der Sicht der Urnenfelder-

und Hallstattzeit im südöstlichen Pannonien, VF 23, Verlag Marie Leidorf, Rahden/Westf. 2002.

L. D. Nebelsick - J.-W. Neugebauer - E. Lauerman - A. Eibner, Hallstattkultur im östlichen Österreich, NP Buchverlag, St. Pölten 1997.

T. Kemenczei, The beginning of the Iron Age: the Pre-Scythians, in: Hungarian Archaeology at the turn of the Millennium, Budimpešta 2003., 177-183.

E. Jerem, The Early Iron Age in Transdanubia: the Hallstatt Culture, u: Hungarian Archaeology at the turn of the Millenium, Budimpešta 2003., 177-183.

E. Patek, Westungarn in der Hallstattzeit, Acta Humaniora, Weinheim 1993.

S. Gabrovec, Svetolucijska grupa, u: Praistorija jugoslavenskih zemalja V., Svjetlost i CBI ANUBiH, Sarajevo 1987., 120-150.

J. Dular, Halštatske nekropole Dolenjske, Založba ZRC, Ljubljana 2003.

B. Teržan, Starejša železna doba na Slovenskem Štajerskem, Katalogi in monografije 25, Narodni muzej, Ljubljana 1990.

T. Knez, Novo Mesto I, Novo Mesto 1986.

Križ, B., Kapiteljska njiva, katalog izložbe, Novo Mesto 1997.

skupina autora, Ratnici na razmeđu Istoka i Zapada - starije željezno doba u kontinentalnoj Hrvatskoj, katalog izložbe, Arheološki muzej u Zagrebu, Zagreb 2004.

P. Turk, Images of Life and Myth, katalog izložbe, Narodni muzej Slovenije, Ljubljana 2005.

B. Dopunska:

Hallstatt Kolloquium Vaszprem 1984, *zbornik radova*, Budimpešta 1986.

M. Trachsel, Untersuchungen zur relativen und absoluten Chronologie der Hallstattzeit, UPA 104, Bonn 204.

C. Metzner-Nebelsick, "Abschied von den "Thrako-Kimmeriern"? – Neue aspekte der Interaktion zwischen karpatenländischen Klturgruppen der späten Bronze- und frühen Eisenzeit mit der osteuropäischen Steppenkoine, u: B. Hänsel & J. Machnik (ur.), Das Karpatenbecken und die Osteuropäische Steppe, SS 20 - PAS 12, München – Rahden/Westf. 1998, 361-422.

A. Lippert (ur.), Die Drau-, Mur- und Raab-Region im 1.vorchristlichen Jahrtausend, Universitätforungen zur prähistorischen Archäologie 78, Bonn 2001.

B. Križ, Novo Mesto III, Novo Mesto 1993.

B. Križ, Novo Mesto IV, Novo Mesto 1997.

B. Križ, Novo Mesto V, Novo Mesto 2000.

Ž. Škoberne, Budinjak - kneževski tumul, Muzej grada Zagreba, Zagreb 1999.

V. Vejvoda - I. Mirnik, Halštatski kneževski grobovi iz Kaptola kod Slavonska Požege, Arheološki vestnik 24, Ljubljana 1973.

H. Potrebica, Kaptol i starije željezno doba središnje i zapadne Slavonije // Slavonija, Baranja i Srijem vrela europske civilizacije / Biškupić, Božo (ur.). Zagreb : Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Galerija Klovićevi dvori Zagreb, 2009. Str. 96-103.

H. Potrebica, Tumuli in the Hallstatt Landscape: continuity and transformation, u: Ladislav Šmejda i Jan Turek (eds.), Spatial Analysis of Funerary Areas, University of West Bohemia, Department of Archaeology, Plzen 2004., 115-128.

Umetnost alpskih ilirov in Venetov, katalog izložbe, Ljubljana 1962.

E. Jerem, The Late Iron Age cemetery of Szentlőrinc, AAH 20, Budimpešta 1968, 159-208, T. XXVI-XLVIII.

E. Jerem, Zur Geschichte der späten Eisenzeit in Transdanubien. Späteisenzeitliche Grabfunde

von Beremend (Komitat Baranya), AAH 25, Budimpešta 1973, 65-86, T. XV-XX.

Način polaganja ispita: pismeni i usmeni ispit

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: anketa